

Θέματα Αρχών Οικονομικής Θεωρίας Επιλογής Γ' Λυκείου 2001

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ Α

Στις προτάσεις, από **A.1.** μέχρι και **A.6.**, να γράψετε τον αριθμό της καθεμιάς και δίπλα σε κάθε αριθμό την ένδειξη **Σωστό**, αν η πρόταση είναι σωστή, ή **Λάθος**, αν η πρόταση είναι λανθασμένη.

A.1. Σε ένα κανονικό αγαθό, όταν αυξάνεται το εισόδημα των καταναλωτών, τότε αυξάνεται και η συνολική δαπάνη των καταναλωτών.

Μονάδες 4

A.2. Το μαγνητόφωνο ενός παιδιού είναι καταναλωτό αγαθό.

Μονάδες 2

A.3. Ο νόμος της φθίνουσας απόδοσης ισχύει στη μακροχρόνια περίοδο, επειδή μεταβάλλονται οι αναλογίες που υπάρχουν κάθε φορά ανάμεσα στους σταθερούς και τους μεταβλητούς συντελεστές.

Μονάδες 4

A.4. Σε μια παραγωγική διαδικασία το άθροισμα των οριακών προϊόντων σε κάθε επίπεδο απασχόλησης μας δίνει το συνολικό προϊόν.

Μονάδες 4

A.5. Η μηχανή ενός αυτοκινήτου είναι τελικό προϊόν.

Μονάδες 4

A.6. Το οικόπεδο πάνω στο οποίο κτίζεται ένα εργοστάσιο ανήκει στο συντελεστή παραγωγής "κεφάλαιο".

Μονάδες 4

A.7. Να αναφέρετε τρεις παράγοντες που προκαλούν αβεβαιότητα στην οικονομική ζωή.

Μονάδες 3

ΟΜΑΔΑ Β

α. Να ορίσετε την έννοια της παραγωγικής διαδικασίας.

Μονάδες 7

β. Να αναφέρετε τα βασικά στοιχεία της παραγωγικής διαδικασίας.

Μονάδες 9

γ. Να εξηγήσετε τα βασικά στοιχεία της παραγωγικής διαδικασίας.

Μονάδες 9

Διευκρίνηση: Δεν ζητούνται τα στοιχεία που **συντελούν** στην παραγωγική διαδικασία. Ζητούνται τα **χαρακτηριστικά** στοιχεία της παραγωγικής διαδικασίας.

ΟΜΑΔΑ Γ

Να αντιγράψετε τον παρακάτω πίνακα στο τετράδιό σας:

ΕΤΗ	ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές	Δείκτης Τιμών	ΑΕΠ σε σταθερές τιμές
1997	40	80	50
1998	65	;	65
1999	;	110	70
2000	85,8	132	;

- Γ.1.** Αφού κάνετε τους σχετικούς υπολογισμούς, να συμπληρώσετε τα κενά. Μονάδες 6
- Γ.2.** Να εξηγήσετε γιατί είναι αναγκαία η μέτρηση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος σε χρηματικές μονάδες και τι πρόβλημα δημιουργείται; Μονάδες 6
- Γ.3.** Να υπολογίσετε την πραγματική μεταβολή του ΑΕΠ μεταξύ των ετών 1997 και 1998 σε τιμές του έτους βάσης. Μονάδες 6
- Γ.4.** Να υπολογίσετε την πραγματική ποσοστιαία μεταβολή μεταξύ των ετών 1997 και 1998 σε τιμές του έτους βάσης. Μονάδες 7

ΟΜΑΔΑ Δ

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τη συνολική παραγωγή (Q) μιας επιχείρησης για τον αντίστοιχο αριθμό εργαζομένων (L):

L	Q
4	160
5	200
6	220
7	225

Ο εργατικός μισθός είναι 1000 χρηματικές μονάδες και το κόστος της πρώτης ύλης που απαιτείται για κάθε μονάδα παραγωγής είναι 100 χρηματικές μονάδες.

- Δ.1.** Με τους κατάλληλους υπολογισμούς να κατασκευάσετε τον πίνακα προσφοράς της επιχείρησης. (Να βασιστείτε στο ακέραιο μέρος των αριθμητικών αποτελεσμάτων). Μονάδες 15
- Δ.2.** Το προϊόν αυτό παράγεται από 100 πανομοιότυπες επιχειρήσεις. Ο δε πίνακας της αγοραίας ζήτησης του προϊόντος είναι:

P (τιμή)	100	125	150	300
Q _D (ζητούμενη ποσότητα)	30.000	25.000	22.000	20.000

- Δ.2.α.** Να βρείτε την τιμή ισορροπίας και την ποσότητα ισορροπίας της αγοράς.

Μονάδες 4

Δ.2.β. Να υπολογίσετε τη συνολική δαπάνη των καταναλωτών στο σημείο ισορροπίας της αγοράς.

Μονάδες 3

Δ.2.γ. Να υπολογίσετε το τμήμα της δαπάνης των καταναλωτών που θα εισπράξει η καθεμιά επιχείρηση.

Μονάδες 3

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ Α

A.1. → Σωστό

A.2. → Λάθος

A.3. → Λάθος

A.4. → Σωστό

A.5. → Λάθος

A.6. → Λάθος

A.7. (1) Οι καιρικές συνθήκες. (2) Ο εργαζόμενος μπορεί να απολυθεί (ανεργία) ή να πέσει θύμα εργατικού ατυχήματος. (3) Ο επιχειρηματίας δε γνωρίζει με βεβαιότητα αν η δραστηριότητά του θα αποφέρει κέρδη ή ζημιές.

Παρατήρηση: Σωστές μπορεί να είναι και άλλες εκδοχές, όπως: πληθωρισμός, εξέλιξη άλλων μακροοικονομικών μεγεθών, θεομηνίες κλπ.

ΟΜΑΔΑ Β

α. Σελ. 14 Σχολικού Βιβλίου:

"Με τον όρο παραγωγική διαδικασία εννοούμε όλους τους τρόπους με τους οποίους ο άνθρωπος μετασχηματίζει την ύλη για να της δώσει μορφή χρήσιμη για τη ζωή του. Απαραίτητα στοιχεία της είναι η ανθρώπινη προσπάθεια και η φύση (γη και περιβάλλον). Χωρίς αυτά παραγωγική διαδικασία δεν μπορεί να γίνει. Από νωρίς όμως οι άνθρωποι παρήγαγαν διάφορα προϊόντα όχι για κατανάλωση, αλλά για να τους βοηθήσουν στην παραγωγή. Κατασκεύασαν, δηλαδή, εργαλεία. Το χαρακτηριστικό των εργαλείων είναι ότι αποτελούν προϊόντα παραγωγής και χρησιμοποιούνται στην παραγωγική διαδικασία για την παραγωγή άλλων προϊόντων, είναι δηλαδή παραχθέντα μέσα παραγωγής. Στις σύγχρονες κοινωνίες τα παραχθέντα μέσα παραγωγής είναι τεχνολογικά πολύ εξελιγμένα και είναι απαραίτητα για την παραγωγή των προϊόντων που χρειάζονται σήμερα οι άνθρωποι.

Κάθε είδος παραγωγής χρησιμοποιεί με διαφορετικό τρόπο την ύλη και τη μετασχηματίζει σε χρήσιμα προϊόντα. Παράδειγμα, η αγροτική παραγωγή. Εδώ ο άνθρωπος χρησιμοποιεί τις δικές του δυνάμεις, το έδαφος με τα συστατικά του, το νερό, τη θερμότητα του ήλιου, την υγρασία της ατμόσφαιρας, διάφορα λιπάσματα, διάφορα μηχανήματα κτλ. Όλα αυτά τα συνδυάζει με ορισμένους τρόπους και σε ορισμένο χρόνο παράγονται προϊόντα. Με ανάλογο τρόπο γίνεται και κάθε άλλη παραγωγή."

Επίσης, Σελ. 53: "Τα οικονομικά αγαθά και οι υπηρεσίες είναι αποτέλεσμα της διαδικασίας της παραγωγής. Με τον όρο παραγωγή εννοούμε τη διαδικασία με την οποία οι διάφοροι παραγωγικοί συντελεστές μετατρέπονται (μετασχηματίζονται) σε αγαθά χρήσιμα για τον άνθρωπο. Η παραγωγική διαδικασία είναι, συνεπώς, μια συνειδητή προσπάθεια των ανθρώπων να δώσουν στην ύλη χρήσιμες μορφές που να ικανοποιούν τις ανάγκες τους. Το αποτέλεσμα της παραγωγικής διαδικασίας είναι το προϊόν".

β. Σελ 53: "Χαρακτηριστικά στοιχεία της παραγωγικής διαδικασίας είναι:

(i) Η συνειδητή προσπάθεια για κάποιο τελικό αποτέλεσμα.

(ii) Η χρονική διάρκεια από τη στιγμή που θα χρησιμοποιηθούν οι παραγωγικοί συντελεστές μέχρι τη δημιουργία του προϊόντος.

(iii) Η τεχνολογική σχέση ανάμεσα στις ποσότητες των παραγωγικών συντελεστών και την ποσότητα του παραγόμενου προϊόντος. Τα στοιχεία της παραγωγικής διαδικασίας μπορούμε να τα διακρίνουμε και στην παραγωγή ενός γεωργικού προϊόντος (π.χ. σιταριού), και ενός βιομηχανικού προϊόντος (π.χ. αυτοκινήτου) ή μιας υπηρεσίας (π.χ. ιατρικής).

- Υ. Σελ. 53: "Στις παραπάνω περιπτώσεις η συνειδητή προσπάθεια αφορά την παραγωγή του σιταριού, του αυτοκινήτου και τη θεραπεία του ασθενούς. Η χρονική διάρκεια αναφέρεται στο διάστημα που πρέπει να περάσει από την καλλιέργεια μέχρι τη συγκομιδή του σιταριού, από την αρχή μέχρι το τέλος της κατασκευής του αυτοκινήτου, από την έναρξη της θεραπείας μέχρι την ίαση του ασθενούς. Η τεχνολογική σχέση συνδέεται με την μέθοδο παραγωγής του σιταριού, του αυτοκινήτου και το είδος της ιατρικής θεραπείας. Η παραγωγή περιλαμβάνει όλες τις οικονομικές δραστηριότητες, π.χ. γεωργία, βιομηχανία, μεταφορές, εμπόριο κ.τ.λ."

ΟΜΑΔΑ Γ

- Γ.1. Έτος βάσης είναι το 1998 αφού το $ΑΕΠ_{98}$ τρ. τιμές = $ΑΕΠ_{98}$ στ. τιμές 98 = 65 άρα $\Delta T_{98} = 100$.

$ΑΕΠ_{99}$, στ. τιμές 98 =

$$= \frac{ΑΕΠ_{99}, \text{τρ.τιμές}}{\Delta T_{99}} \cdot 100 \Rightarrow 70 = \frac{ΑΕΠ_{99}, \text{τρ.τιμές}}{110} \cdot 100 \Rightarrow$$

$$\Rightarrow ΑΕΠ_{99}, \text{τρ.τιμές} = \frac{70 \cdot 110}{100} \Rightarrow ΑΕΠ_{99}, \text{τρ.τιμές} = 77 .$$

$ΑΕΠ_{2000}$ στ τιμές 98 =

$$= \frac{ΑΕΠ_{2000}, \text{τρ.τιμές}}{\Delta T_{2000}} \cdot 100 \Rightarrow ΑΕΠ_{2000}, \text{στ.τιμές} 98 = \frac{85,8}{132} \cdot 100 \Rightarrow$$

$$\Rightarrow ΑΕΠ_{2000} \text{ στ. τιμές } 98 = 65.$$

Επομένως ο πίνακας συμπληρωμένος έχει ως εξής:

ΕΤΗ	ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές	Δείκτης Τιμών	ΑΕΠ σε σταθερές τιμές
1997	40	80	50
1998	65	100	65
1999	77	110	70
2000	85,8	132	65

- Γ.2. Σελ. 133, Παράγραφος 2: Από «Οι συντελεστές παραγωγής που βρίσκονται στη διάθεση μιας οικονομίας της επιτρέπουν να παράγει οικονομικά αγαθά. Η ποσότητα των διάφορων αγαθών που παράγονται σε μια δεδομένη χρονική περίοδο (συνήθως έτος) είναι ένα καλό οικονομικό μέτρο του βιοτικού επιπέδου μιας χώρας. Η ποικιλία όμως των προϊόντων που παράγονται, από τα πιο απλά όπως τρόφιμα και ρούχα κ.α. μέχρι τα πιο πολυσύνθετα, όπως συνθετικές ίνες, εξαρτήματα ηλεκτρονικών υπολογιστών κ.α., δεν επιτρέπουν τη σύγκριση της παραγωγικής ικανότητας μιας οικονομίας από περίοδο σε περίοδο, αν προηγουμένως δεν εκφραστούν τα ανομοιογενή αγαθά σε μια κοινή μονάδα μέτρησης. Είναι φανερό ότι δεν μπορούμε να προσθέσουμε πορτοκάλια και ασπιρίνες ή ηλεκτρονικούς υπολογιστές και υφάσματα. Η μετατροπή των αγαθών σε μετρήσιμες μονάδες γίνεται με την αποτίμηση της αξίας τους σε χρηματικές μονάδες. Αν πολλαπλασιάσουμε την ποσότητα ενός προϊόντος επί την τιμή του, έχουμε την συνολική αξία του σε χρηματικές μονάδες. Παράδειγμα: Σε μια οικονομία παράγονται τρία αγαθά, όπως φαίνονται στον πίνακα. Καθένα μετρείται σε διαφορετικές μονάδες, το Χ σε κιλά, το

Ψ σε τεμάχια και το Ω σε τετραγωνικά μέτρα. Το κάθε αγαθό έχει μια τιμή ανά μονάδα. Η συνολική του αξία είναι το γινόμενο της τιμής του επί την ποσότητά του. Το άθροισμα της αξίας των επί μέρους αγαθών δίνει τη συνολική αξία για την οικονομία και ονομάζεται Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν.

Πίνακας

Αγαθά	Ποσότητα	Τιμή σε δρχ.	Αξία σε δρχ.
Χ	1.000 κιλά	100 το κιλό	100.000
Ψ	100 τεμάχια	2.000 το τεμ.	200.000
Ω	1.000 τετ. μέτρα	50.000 το τετ. μέτρο	50.000.000
Σύνολο			50.300.000

Με άλλα λόγια το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (Α.Ε.Π.) είναι η συνολική αξία σε χρηματικές μονάδες των τελικών αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται σε μία χώρα σ' ένα συγκεκριμένο έτος.» και
Σελ. 135, Παράγραφος 4: «Σύμφωνα με τον ορισμό του Α.Ε.Π. χρησιμοποιώντας τις χρηματικές αξίες λύνουμε το πρόβλημα της μέτρησης ανομοιογενών προϊόντων και υπηρεσιών της παραγωγής μιας οικονομίας. Δημιουργείται, όμως, ένα άλλο πρόβλημα εξαιτίας της μεταβολής των τιμών των αγαθών και υπηρεσιών. Το Α.Ε.Π. μπορεί να μεταβληθεί είτε με μεταβολή ποσοτήτων είτε με μεταβολή τιμών. Το Α.Ε.Π. που υπολογίζεται με αυτόν τον τρόπο δεν είναι καλό μέτρο εκτίμησης της πορείας μιας οικονομίας. Αν π.χ. όλες οι τιμές διπλασιαστούν, χωρίς καμιά μεταβολή στις παραγόμενες ποσότητες, το Α.Ε.Π. θα διπλασιαστεί. Αλλά θα ήταν λάθος, αν πούμε ότι η ικανότητα της οικονομίας για ικανοποίηση των αναγκών σε αγαθά και υπηρεσίες διπλασιάστηκε, αφού ότι οι παραγόμενες ποσότητες παρέμειναν αμετάβλητες. Είμαστε, επομένως, υποχρεωμένοι να προσαρμόσουμε τις μετρήσεις, ώστε να απαλλαγούμε από την επίδραση της μεταβολής των τιμών.».

Γ.3. Πραγματική μεταβολή ΑΕΠ₉₇₋₉₈ =

$$= \text{ΑΕΠ}_{98}, \text{ στ. τιμές } 98 - \text{ΑΕΠ}_{97}, \text{ στ. τιμές } 98 = 65 - 50 = 15.$$

Γ.4. Πραγμ. % μεταβολή ΑΕΠ₉₇₋₉₈ =

$$\frac{\text{ΑΕΠ}_{98}, \text{ στ. τιμές } 98 - \text{ΑΕΠ}_{97}, \text{ στ. τιμές } 98}{\text{ΑΕΠ}_{97}, \text{ στ. τιμές } 98} \cdot 100 =$$

$$= \frac{65 - 50}{50} \cdot 100 = 30\% .$$

ΟΜΑΔΑ Δ

Δ.1.

L	Q	W x L	P_{π.γ.} x Q_{π.γ.}	VC	AVC	MC
4	160	4.000	16.000	20.000	125	(-)
5	200	5.000	20.000	25.000	125	125
6	220	6.000	22.000	28.000	127,2	150
7	225	7.000	22.500	29.500	131,1	300

Όπου:

W x L = Εργατικό Κόστος.

P_{π.γ.} x Q_{π.γ.} = Κόστος Πρώτων Υλών.

VC = Μεταβλητό Κόστος = Εργατικό Κόστος + Κόστος Πρώτων Υλών.

AVC = Μέσο Μεταβλ. Κόστος = VC/Q.

$$MC = \text{Οριακό Κόστος} = \Delta VC / \Delta Q.$$

Γνωρίζουμε ότι η καμπύλη προσφοράς είναι το ανερχόμενο τμήμα της καμπύλης οριακού κόστους (MC) επάνω από την καμπύλη του μέσου μεταβλητού κόστους (AVC).

Άρα, αφού για $Q = 200$: $MC_{200} = AVC_{200} = 125$ συμπεραίνουμε ότι η ελάχιστη τιμή που συμφέρει στην επιχείρηση να προσφέρει, αφού θα πρέπει να ισχύει $MC \geq AVC$, θα είναι η τιμή $= P (=MC) = 125$. Επομένως ο Πίνακας Προσφοράς της επιχείρησης θα έχει ως εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ «ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ»

P	Q_s
125	200
150	220
300	225

- Α.2.α.** Δεδομένου ότι έχουμε 100 πανομοιότυπες επιχειρήσεις με βάση τον Πίνακα Προσφοράς της Επιχείρησης μπορούμε να κατασκευάσουμε τον "Αγοραίο Πίνακα Προσφοράς":

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΑΓΟΡΑΣ

P	$Q_s^{\text{ΑΓΟΡΑΣ}} = Q_s \times 100$
125	20.000
150	22.000
300	22.500

Παρατηρούμε ότι για την τιμή της αγοράς των 150 χρηματικών μονάδων, η ζητούμενη ποσότητα ταυτίζεται με την προσφερόμενη και είναι ίση με 22.000 ποσοτικές μονάδες. Άρα $P_E = 150$, $Q_E = 22.000$.

- Α.2.β.** Συνολική Δαπάνη $= P \times Q_D$, άρα στο σημείο ισορροπίας είναι:

$$\text{Συν. Δαπάνη} = P_E \times Q_D = 150 \times 22.000 = 3.300.000 \text{ χρηματικές μονάδες.}$$

- Α.2.γ.** Συν. Δαπάνη "Επιχείρησης" =

$$\begin{aligned} &= \frac{\text{Συν. Δαπάνη Αγοράς}}{100} = \frac{3.300.000}{100} = \\ &= 33.000 \text{ χρηματικές μονάδες} \end{aligned}$$

(αφού οι 100 επιχειρήσεις είναι πανομοιότυπες).